

تکتونیک جابه‌جایی امتداد لغز، گسل‌های جدایشی، برش‌های ریدل و شکل‌پذیر □

آفتاب عالم خان* و سید همایون اختر*

* داکا، بنگلادش.

چکیده

صفحه سیمری مشتمل بر بلوک‌های آناتولی، تاورید، البرز، ایران مرکزی، کمر بند شرق ایران، افغانستان مرکزی، جنوب پامیر، پوتایدن و قفقاز کوچک از جنبه منشأ تکتونیکی با جنبش امتداد لغز، گسل‌های جدایشی و برش‌های ریدل وابسته هستند. از میان این بلوک‌ها آنهایی که تحت‌تاثیر فرایند تکتونیکی امتداد لغز، گسل‌های جدایشی و برش‌های ریدل قرار گرفته‌اند، از جنبه لرزه‌خیزی بسیار فعال‌اند. به‌علاوه، بلوک ایران مرکزی و کمر بند شرق ایران متناسب به زون‌های برشی شکل‌پذیر هستند که به صورت مرزهای پاد جریان شکل‌پذیر نمای سیالات، طی همگرایی درون صفحه‌ای و فازهای پلوتونیک شبه گرانیت کالکو آکالن در حوضه پشت‌قوسی بلوک افغانستان مرکزی مهم‌ترین نقش را ایفا می‌کنند. دو زون گسلی جدایشی یعنی زون جدایشی مکران و زون جدایشی جنوب ایران، شناخته شده‌اند. به نظر می‌رسد که زون مکران فعالیت کمتری داشته باشد، در حالی که زون جنوب ایران فعال‌تر است. فعال بودن زون جنوب ایران با دگرشکلی رسوبات نئوزن روی لایه‌های گسترده نمک، که به‌صورت عوامل لغزاننده برای جدایش عمل می‌کند در ارتباط است. فعالیت‌های گسلش جدایشی، که تماماً در امتداد حوضه میان‌قوسی و زون‌های پیش‌قوسی کوه‌های زاگرس قرار دارند نیز باعث جنبش‌های امتداد لغز و برش‌های ریدل (شکستگی‌های مزدوج) هستند. برش‌های با روند شمال شرق - جنوب غرب، مستعد لرزه‌خیزی‌اند. جنبش امتداد لغز غالباً راست‌گرد و همراه با راندگی است.

کلیدواژه: صفحه سیمری، کمر بند شرق ایران، لرزه‌خیزی، زون جدایشی مکران، زون جدایشی جنوب ایران